

Çiçi Yabgu

Category: Kitapcy,Taryhy şahslar
написано kitapcy | 23 января, 2025
Çiçi Yabgu ÇİÇİ YABGU

Irkımızın kahramanlarından bazıları bütün Türklerin ve hattâ bütün dünyanın tanıdığı ünlü kimselerdir. Diğer bazıları ise, adları ve hayatları tarihin tozlu sayfalarında gizli kalmış bulunduğundan bilinmeyen kahramanlardır. Çiçi Yabgu, ikincilerden ulu bir Türk'tür ki milattan önceki tarihimizin sayılı büyüklerinden biri olarak Türkistan topraklarında yüzyıllardan beri yatmaktadır.

Çiçi, Kun Türkleri'ndendir. Kun tarihinin karışıklıklar çağı olan milattan önceki birinci yüzyılın son yarısında yaşamıştır. Hayatı savaşlar içinde geçen bu kahraman Yabgu hakkında bildiklerimiz şunlardır:

Milattan önce 58'de bir iç savaşından sonra Kun tahtına oturan Huhaşa, yanlış bir hareketle işe başlamıştı. Bu hareket, kendinden önceki Yabgunun küçük kardeşi olan Batı Beğler Beğini öldürtmek istemesidir. Huhaşa'nın bu yanlış hareketi Kun ülkesini kargaşalıklar çağında birçok Yabgular çıkıp birbirleri ile savaşmışlar. Bunlardan çoğu çabuk bastırıldı. Fakat Hunhaşa'nın büyük kardeşi olan ve törece tahta oturması gereken Doğu Beğler Beğinin kendisinin Çiçi adı ile hükümdar ilan etmesi, ülkeyi uzun zaman için ikiye bölmüş oldu.

Çiçi, Yabguluğunu ileri sürerek ortaya atıldıktan sonra, ölümüne kadar birçok savaşlar yaptı. Büyük bir kahraman olduğu kadar iyi bir asker olan yabgu, savaşlarda hep üstün geliyordu. İlk önce 54'te bir başka Yabgu ile vuruştı. Bu yabguyu Çiçi üzerine, Türk birliğini büsbütün bozmak düşüncesi ile, Çinliler göndermişlerdi. Çiçi, savaşı kazanarak kendisini alt etmek isteyen yabguyu öldürdü, tebaasını aldı. Bundan sonra kardeşi Huhaşa'nın üzerine yürüdü. İki Türk ordusu çok sert çarpışmışlar. Çiçi kazandı, kardeşi kaçtı. Çiçi, bu zaferi ile yabguluk şehrini de ele geçirerek bütün Kun ülkesinin başı olmuştu.

Bu bozgundan sonra Huhanşa'nın beğlerinden birisi yenilmiş yabguya, Çin'e tabi olmak ve onlardan yardım görerek başşehri yeniden elde etmek teklifinde bulundu. Huhanşa, Kurultay topladı. Tahtı kendisine kazandıracak bu fikri ileri sürdü. Fakat beğler Çin'e tabi olmak düşüncesini beğenmediler. Çok üstün bir milli şuurla dediler ki: "Kunlar, Çin'in önünde dize gelip tutsak olamaz. Kun devletinin temeli at üzerinde savaşmaktır. Bunun içindir ki komşu devletler bizden korkuyor. Temeli kahramanlık olan ülkemizde yiğitlerin sonu gelmiş değildir. Şimdi bizde iki kardeş taht için vuruşmaktadırlar. Ya biri, ya öteki kazanacaktır. Böyle vuruşmalarda ölmek bile şandır. Atalarımız başka milletler üzerinde hâkimdiler, torunlarımız da hâkim olacaklardır. Çinliler bugün bizden güçlüdürler. Ama Çin ne kadar güçlü ve büyük olursa olsun, Kun ülkesinin hepsini yutamaz. Onlara tutsak olmak, atalarımız yabguların ruhlarını incitmek ve kendimizi komşu milletler yanında küçük düşürmektir. Niçin atalarımızın koyduğu törelerden ayrılalım? Çin'e tabi olursak ülkemizde belki kargaşalıklar sona erecek, fakat biz bundan sonra başka milletler üzerinde hâkim olamayarak istiklalsiz yaşayacağız" Beğlerin bu çok güzel ve doğru düşüncesine rağmen, Huhanşa, Çin'e tabi oldu. 51'de Çin imparatorunu ziyarete gitti. Pek çok armağan aldı.

Bu sıralarda Çiçi, eski Kun imparatorluğunu diriltmeye çalışıyor, bunun için savaşlar yapıyordu. Kardeşinin Çin önünde dize gelmesi onu yolundan çevirmemişti Çiçi, bu yolda ilk savaşını Batı Yabguluğu'nu ilan eden bir prensle yaptı. Onun üzerine yürüdü. Çarpıştılar. Çiçi üstün geldi, öteki yabgu şehit düştü. Çiçi, şehit yabgunun tebaasını aldı. Bundan sonra Usun beğinin ordusu ile vuruştı, onu da yendi. Daha sonra Batı şimale yürüdü; Oğurlara, Kırgızlara ve Tinklilere gücünü tanıttı. Eskiden Kunlara tabi olan bu boylar, Çiçi önünde boyun eğdiler. Çiçi, bu başarılarından sonra karargâhını Kırgız ülkesinde kurdu. Ama oturup kalmadı. Kanklılar kendisini çağırmışlardı. Buna sevinerek ordusu ile Kanklı ülkesine gitti. Fakat dondurucu bir soğuk yolda ordusunu kırdı geçirdi. Ancak 3.000 kişi sağ kaldı.

Çinliler; savaşı, kazanan ve Kun birliğini kurmaya uğraşan Çiçi'nin kendileri için büyük bir tehlike olduğunu biliyorlardı. Onu içeriden vurmak istemişler, istediklerini elde edememişlerdi. Bu işi kendi orduları ile yapmak veya yapmaya uğraşmaktan başka çıkar yol yoktu. Zaten Çiçi, bir Çin elçisini öldürmüş, ortaya bir sebep de koymuştu. Çinliler, yabguyu yok etmek için 60.000 kişilik bir ordu hazırlayarak gönderdiler.

Çiçi Çin'den çok uzaklarda olduğundan tedbir almadan oturuyordu. Bir gün oturduğu şehrin düşmanlar tarafından kuşatıldığını görünce şaşırıp kaldı. Çin ordularının oralara kadar geleceğini hiç ummamıştı. Onlara ne istediklerini sordu. Teslim olarak Çin'e gitmesini söylediler. Savaş gücü yerinde olan savaşçı bir Türk nasıl teslim olabilirdi? Çiçi, teklifi geri çevirdi. Çinliler şehri kuşattılar.

Kalenin duvarlarında Çiçi'nin beş renkli bayrağı dalgalanıyordu. Yabgu sağ kaldıkça dalgalanacaktı da... Hem de kendi buyruğundaki erlerin çok az, Çinlilerin sayısının pek kabarık olmasına rağmen...

60.000 Çinli ile bir avuç Kun Türkü arasında nispetsiz olduğu kadar kanlı bir savaş oldu. Önce küçük bir atlı kolu kaleden çıkararak düşmanın üzerine yürüdü. Çin ordusu bu küçük kola saldırdı. Vuruştular. Atlıların kaleye attılar. Savaş bütün gün sürdü. Gece de durmadı. Kunlar geceleyin bir saldırış daha yaptılar. Koca Çin ordusunu söküp atmak mümkün olmadı, yine kaleye çekildiler. Dövüş ertesi gün pek şiddetlendi. Kunlar, kadınları ve çocukları ile hep birden ve pek kahramanca vuruşuyorlardı.

Düşen kalıyor, ayakta kalanlar, yaralı da olsalar, savaşıyorlardı. Çiçi Yabgu da yüzünden yaralanmış lakin dövüşü bırakmamıştı. Uzun zaman vuruştular. Düşen düşen sayıları azalan Kunlar, sonunda kaleyi bırakmak zorunda kaldılar. Ama dövüş bitmedi. Şehrin içindeki bir saraya çekilen düşmemiş kahramanlar, bu pek yiğitçe çarpışmalarına orada da devam ettiler. Kırılma kırılma sayıları pek az kalmıştı. Yine de teslim olmuyorlardı. Üstelik Çinliler şehri ateşe de vermişlerdi. Lakin Çiçi ve yanındakiler, yaralar içinde oldukları halde, vuruşu yine

bırakmadılar, sonuna kadar boğuştuılar.

Çin ordusu üstün geldiğı zaman, ortada vuruşabilecek bir tek Türk kalmamıştı. Kunlardan 1518 kişi ölmüş, 145 bahtsız tutsak edilmişti. Bu kahramanlar alayının başı Çiçi de şehitler arasında idi. Buyruğundaki kadınlar, çocuklar ve erkeklerle birlikte o da toprağı düşmüştü. Lakin Türklüğün şanı bir yol daha yüceldikten, Türk'ün baş eğmezliğı ve kahramanlığı en parlak bir örnek kazandıktan ve Türk tarihine bir kahramanlık destanı daha eklendikten sonra...

Kaynak: Irkımızın Kahramanları – Nejdett SANÇAR. Taryhy şahslar